A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2017. január 26.*

„Fellebbezés — Verseny — Kartellek — A fürdőszobai szerelvények és felszerelések belga, német, francia, olasz, holland és osztrák piaca — Az EUMSZ 101. cikk és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás 53. cikkének megsértését megállapító határozat — Árak összehangolása és érzékeny kereskedelmi információk cseréje — Egységes jogsértés — Bizonyítás — Bírságok — Korlátlan felülvizsgálat — Észszerű határidő — Arányosság”

A C-626/13. P. sz. ügyben,

a **Villeroy & Boch Austria GmbH** (székhelye: Mondsee [Ausztria], képviselik: A. Reidlinger és J. Weichbrodt Rechtsanwälte)

fellebbezőnek

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2013. november 29-én benyújtott fellebbezése tárgyában,

a másik fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselik: M. Kellerbauer, L. Malferrari és F. Ronkes Agerbeek, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Tizzano, a Bíróság elnökhelyettese, az első tanács elnökeként eljárva, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (előadó) és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. szeptember 10-i tárgyalásra,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: német.

Ítéletet

1 Fellebbezésével a Villeroy & Boch Austria GmbH (a továbbiakban: Villeroy & Boch Ausztria) az Európai Unió Törvényszéke 2013. szeptember 16-i Villeroy & Boch Austria és társai kontra Bizottság ítéletének (T-373/10, T-374/10, T-382/10 és T-402/10, nem tették közzé, a továbbiakban: megtámadott ítélet, EU:T:2013:455) hatályon kívül helyezését kéri, amennyiben ezzel az ítélettel a Törvényszék elutasította az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39092 – „fürdőszobai szerelvények és felszerelések”-ügy) 2010. június 23-án hozott C(2010) 4185 végleges bizottsági határozat (a továbbiakban: vitatott határozat) őt érintő részében történő megsemmisítése iránti keresetét.

Jogi háttér

Az 1/2003/EK rendelet

2 Az [EUMSZ 101. cikkben] és az [EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 23. cikkének (2) és (3) bekezdése a következőket írja elő:

„(2) A Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira, amennyiben azok akár szándékosan, akár gondatlanságból:

a) megsértik [az EUMSZ 101. cikket] vagy [az EUMSZ 102. cikket] […]

[…]

A jogsértésben részt vevő vállalkozások és vállalkozások társulásai tekintetében a bírság egyenként nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át.

[…]

(3) A bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.”

Az 2006. évi iránymutatás

3 Az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatás (HL 2006. C 210., 2. o.; továbbiakban: 2006. évi iránymutatás) 2. pontja jelzi, hogy a bírságok megállapítását illetően „a Bizottságnak meg kell vizsgálnia mind a jogsértés időtartamát, mind a súlyosságát”, valamint hogy a „kiszabott bírság nem haladhatja meg az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének második és harmadik albekezdésében szereplő határértékeket”.

4 A 2006. évi iránymutatás 37. pontja szerint:

„Bár a jelen Iránymutatás meghatározza az általános módszertant a bírságok megállapítását illetően, azonban az egyes ügyek egyedisége vagy egy bizonyos ügy esetében az elrettentő hatás elérésének szükségessége okán a Bizottság eltérhet ezektől a módszerektől, valamint a 21. pontban megszabott határértékektől.”

A jogvita előzményei és a vitatott határozat

5 A kartell által érintett termékek a következő termékek három alcsoportjának valamelyikébe tartozó fürdőszobai szerelvények és felszerelések: csaptelepek, zuhanykabinok és kiegészítők, valamint kerámiaáruk (a továbbiakban: a termékek három alcsoportja).

6 A jogvita előzményeit a Törvényszék a megtámadott ítélet 1–19. pontjában fejti ki, és azokat a következőképpen lehet összefoglalni.

7 A vitatott határozatban a Bizottság megállapította a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában elkövetett, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe és az Európai Gazdasági Térségről szóló, 1992. május 2-i megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 52. kötet, 3. o., a továbbiakban: EGT-Megállapodás) 53. cikkébe ütköző jogsértés fennállását. Ezt a jogsértést, amelyben 17 vállalkozás vett részt, 1992. október 16. és 2004. november 9. közötti különböző időszakokban követték el, és az Belgium, Németország, Franciaország, Olaszország, Hollandia és Ausztria területén versenyellenes megállapodások és összehangolt magatartások összességében nyilvánult meg.

8 Közelebbről, a Bizottság a vitatott határozatban kifejtette, hogy a megállapított jogsértés először is abban állt, hogy az említett fürdőszobai szerelvények és felszerelések gyártói nemzeti szakmai szövetségek keretében tartott rendszeres találkozókon összehangolták az éves áremeléseket és más árszabási tényezőket, másodszor különleges események alkalmával – úgymint a nyersanyagköltségek emelkedése, az euró bevezetése, valamint úthasználati díjak kivetése – megállapították, illetve összehangolták az árakat, harmadszor pedig érzékeny kereskedelmi információkat tettek hozzáférhetővé, illetve cseréltek. Ezenkívül a Bizottság megállapította, hogy a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában az árak rögzítésére éves ciklusokban került sor. Ennek keretében a gyártók megállapították az ártáblázataikat, amelyek általában egy éven keresztül maradtak érvényben, és a nagykereskedőkkel való üzleti kapcsolatok alapjául szolgáltak.

9 A Villeroy & Boch Ausztria, valamint az elsőfokú eljárás többi felperese, a Villeroy & Boch AG (a továbbiakban: Villeroy & Boch), a Villeroy & Boch SAS (a továbbiakban: Villeroy & Boch Franciaország) és a Villeroy & Boch – Belgium SA (a továbbiakban: Villeroy & Boch Belgium) a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában működik. A Villeroy & Boch Ausztria, a Villeroy & Boch Franciaország, a Villeroy & Boch Belgium, az Ucosan BV és a leányvállalatai, valamint a Villeroy & Boch SARL teljes tőkéjének a Villeroy & Boch a tulajdonosa.

10 2004. július 15-én a Masco Corp. és leányvállalatai – köztük a csaptelepeket gyártó Hansgrohe AG és a zuhanykabinokat gyártó Hüppe GmbH – arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában kartell áll fenn, és kérték, hogy a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o., a továbbiakban: 2002. évi engedékenységi közlemény) alapján mentesítsék őket a bírságok alól, illetve hogy – ennek hiányában – csökkentsék a velük szemben esetlegesen kiszabott bírságok összegét. A Bizottság 2005. március 2-án e közlemény 8. pontjának a) alpontja és 15. pontja alapján a Masco javára feltételes bírságmentességről szóló határozatot hozott.

11 2004. november 9-én és 10-én a Bizottság bejelentés nélküli helyszíni vizsgálatokat végzett a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában működő több társaság és nemzeti szakmai szövetség helyiségeiben.

12 A Grohe Beteiligungs GmbH és leányvállalatai, valamint az American Standard Inc. (a továbbiakban: Ideal Standard) 2004. november 15-én és 19-én a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján bírságmentességet, illetve ennek hiányában a bírságuk összegének csökkentését kérték.

13 A Bizottság – miután 2005. november 15. és 2006. május 16. között információkéréssel fordult a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában működő több társasághoz és szövetséghez, köztük az elsőfokú eljárás felpereseihez – 2007. március 26-án kifogásközlést fogadott el, amelyet közölt e felperesekkel.

14 A Roca SARL, valamint a Hansa Metallwerke AG és leányvállalatai 2006. január 17-én és 19-én a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján szintén bírságmentességet, illetve ennek hiányában a bírságuk összegének csökkentését kérték. Az Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik 2006. január 20-án hasonló kérelmet terjesztett elő.

15 A Bizottság – miután 2007. november 12-én és 14-én meghallgatást tartott, amelyen az elsőfokú eljárás felperesei részt vettek, majd 2009. július 9-én tényállást közlő levelet küldött e felpereseknek, amelyben felhívta a figyelmüket egyes olyan bizonyítékokra, amelyekre a Bizottság a végleges határozat elfogadása keretében támaszkodni kívánt, ezt követően pedig további információkéréseket intézett többek között az említett felperesekhez – 2010. június 23-án elfogadta a vitatott határozatot. E határozatban megállapította, hogy a jelen ítélet 8. pontjában leírt magatartások az említett határozat címzettjei közötti verseny korlátozására irányuló átfogó terv részét képezték, továbbá az egységes és folyamatos jogsértés jellemzőivel bírnak, amelynek az alkalmazási köre kiterjedt a termékek három alcsoportjára, továbbá Belgium, Németország, Franciaország, Olaszország, Hollandia és Ausztria területére. A Bizottság e tekintetben különösen azon tényt hangsúlyozta, hogy az említett magatartások megfeleltek egy visszatérő modellnek, amely azonosnak bizonyult a vizsgálata által lefedett hat tagállamban. Rámutatott továbbá arra, hogy fennálltak a termékek valamennyi három alcsoportját érintő nemzeti szakmai szövetségek, amelyeket „koordinációs szervezeteknek” nevezett, továbbá olyan tagokat magukban foglaló nemzeti szakmai szövetségek, amelyeknek a tevékenysége a termékek három alcsoportja közül legalább kettővel összefüggött, amelyeket „több termékre kiterjedő szövetségeknek” nevezett, valamint olyan tagokat magukban foglaló szakszövetségek, amelyeknek a tevékenysége a termékek három alcsoportjának valamelyikével függött össze. Végül megállapította, hogy létezett a vállalkozásoknak egy központi csoportja, amely különböző tagállamokban koordinációs szervezetek és több termékre kiterjedő szövetségek keretében vett részt a kartellben.

16 A Bizottság szerint az elsőfokú eljárás felperesei a következő szövetségek tagjaiként vettek részt a szóban forgó jogsértésben: Németországban az IndustrieForum Sanitär, amely 2001-től a Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie helyébe lépett, továbbá az Arbeitskreis Baden und Duschen, amely 2003-tól az Arbeitskreis Duschabtrennungen helyébe lépett, valamint a Fachverband Sanitär-Keramische Industrie; Ausztriában az Arbeitskreis Sanitärindustrie (a továbbiakban: ASI); Belgiumban a Vitreous China-group; Hollandiában a Sanitair Fabrikanten Platform, Franciaországban pedig az Association française des industries de céramique sanitaire. A Hollandiában elkövetett jogsértést illetően a Bizottság a vitatott határozat (1179) preambulumbekezdésében lényegében azt állapította meg, hogy az abban részt vevő vállalkozásokkal szemben e jogsértés címén elévülés folytán nem lehet bírságot kiszabni.

17 A vitatott határozat 1. cikkében a Bizottság felsorolta azon vállalkozásokat, amelyeket az EUMSZ 101. cikkbe és 1994. január 1-jétől az EGT-Megállapodás 53. cikkébe ütköző jogsértés miatt szankcionál, mivel Belgiumban, Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Hollandiában és Ausztriában 1992. október 16. és 2004. november 9. közötti különböző időszakokban a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában kartellben vettek részt. Ami az elsőfokú eljárás felpereseit illeti, a Bizottság az említett határozat 1. cikkének (1) bekezdésében a Villeroy & Bochot az említett egységes jogsértésben 1994. szeptember 28-tól 2004. november 9-ig tartó részvételéért, míg a leányvállalatait, a Villeroy & Boch Ausztriát, a Villeroy & Boch Belgiumot és a Villeroy & Boch Franciaországot a legkorábban 1994. október 12-től 2004. november 9-ig terjedő időszak vonatkozásában szankcionálta.

18 A vitatott határozat 2. cikkének (8) bekezdésében a Bizottság a következő bírságokat szabta ki: először, a Villeroy & Bochkal szemben 54 436 347 eurót; másodszor, a Villeroy & Bochkal és a Villeroy & Boch Ausztriával szemben egyetemlegesen 6 083 604 eurót; harmadszor, a Villeroy & Bochkal és a Villeroy & Boch Belgiummal szemben egyetemlegesen 2 942 608 eurót, negyedszer pedig a Villeroy & Bochkal és a Villeroy & Boch Franciaországgal szemben 8 068 441 eurót. Az elsőfokú eljárás felpereseivel szemben kiszabott bírságok teljes összege tehát 71 531 000 euró volt.

19 E bírságok kiszámítása során a Bizottság a 2006. évi iránymutatásra támaszkodott.

A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

20 A Törvényszék Hivatalához 2010. szeptember 8-án benyújtott keresetlevelével a T-373/10. sz. ügy felperese a vitatott határozat őt érintő részében történő megsemmisítése, illetve másodlagosan a vele szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránti keresetet nyújtott be.

21 A felperes a megsemmisítés iránti kérelmeinek alátámasztása érdekében a Törvényszék előtt azt állította, hogy a Bizottság a megállapított jogsértést tévesen minősítette egységes, összetett és folyamatos jogsértésnek, másodlagosan pedig arra hivatkozott, hogy a Bizottság ezzel az eljárással megsértette az indokolási kötelezettséget azáltal, hogy nem határozta meg kellő pontossággal az érintett piacokat. A felperes ezenkívül azt állította, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a felperes az osztrák piacon kartellben vett részt. E tekintetben a felperes arra hivatkozott, hogy az Ausztriában elkövetett jogsértésre nem voltak bizonyítékok. Végül vitatta a vele szemben kiszabott bírság egyetemleges jellegét, és azt állította, hogy e bírság kiszámítása során a Bizottság mérlegelési hibát követett el, továbbá hogy e bírságot a közigazgatási eljárás túlzott időtartamára tekintettel csökkenteni kellett volna, valamint hogy e bírság aránytalan volt.

22 A felperes másodlagosan a kiszabott bírság összegének csökkentése iránti kérelmeket terjesztett elő.

23 A Törvényszék a megtámadott ítéletben a keresetet teljes egészében elutasította.

A felek kérelmei

24 A fellebbező azt kéri, hogy a Bíróság:

– teljes egészében helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, amennyiben a Törvényszék ezzel az ítélettel elutasította a keresetét;

– másodlagosan, részben helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;

– harmadlagosan, csökkentse a vele szemben kiszabott bírság összegét;

– negyedlegesen, helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és az ügyet határozathozatal céljából utalja vissza a Törvényszékhez, valamint

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére;

25 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– a fellebbezést részben mint elfogadhatatlant, részben pedig mint nyilvánvalóan elfogadhatatlant teljes egészében utasítsa el, és

– a fellebbezőt kötelezze a költségek viselésére.

A fellebbezésről

26 Fellebbezésének alátámasztása érdekében a fellebbező négy jogalapra hivatkozik. Az első jogalap azon alapul, hogy az Ausztriában állítólag elkövetett jogsértések mérlegelése során a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot. A második jogalap azon alapul, hogy a Törvényszék az összetett és folyamatos jogsértés megállapítása során tévesen alkalmazta a jogot. A harmadik jogalap azon alapul, hogy a Törvényszék elmulasztotta a korlátlan felülvizsgálati jogkörét annak érdekében gyakorolni, hogy a kiszabott bírság összegét felülbírálja. A negyedik jogalap az arányosság elvének megsértésén alapul.

Az Ausztriában állítólag elkövetett jogsértéseket illetően téves mérlegelésre alapított első jogalapról

A felek érvei

27 Az első jogalapjában a fellebbező azt állítja, hogy az 1994. október 12-től 2004. november 9-ig terjedő időszak során Ausztriában elkövetett állítólagos anyagi jogi jogsértéseket illetően a Törvényszék megállapításai jogilag tévesek, vagyis azokat felül kell vizsgálni.

28 Konkrétabban, az 1994. évet illetően a Törvényszék a megtámadott ítélet 175. és 176. pontjában kiterjesztően értelmezte a Bizottság megállapításait, ezáltal pedig az EUMSZ 296. cikk második bekezdésének megsértésével megváltoztatta a vitatott határozat indokolását. Ellentétben ugyanis azzal, amit a Törvényszék megállapított, a Bizottság e határozat (299)–(301) preambulumbekezdésében nem állapította meg, hogy az ASI 1994-ben tartott találkozói során nem csupán zuhanykabinokról és csaptelepekről volt szó, hanem fürdőszobai kerámiaárukról is.

29 Az 1995–1997. éveket illetően a Törvényszék a megtámadott ítélet 185., 190. és 196. pontjában megjegyezte, hogy a fellebbező az 1995. november 16-án, 1996. április 23-án és 1997. október 15-én tartott találkozók során jogellenes megbeszélésekben vett részt.

30 Ugyanakkor az 1995. november 16-án tartott találkozót illetően a fellebbező lényegében azt állítja, hogy a fenti következtetés téves jogalkalmazáson alapul, már csak azért is, mert a Törvényszék nem válaszolt valamennyi érvére. A Törvényszék által a megtámadott ítélet 189. pontjában az 1996. április 23-i találkozóval kapcsolatban tett azon észrevételek, amelyek szerint csekély jelentősége van, hogy a szóban forgó találkozót a nagykereskedők kérésére szervezték, a fellebbező szerint szintén téves jogalkalmazáson alapulnak, mivel a kifogásolt magatartásokra létezik egy teljesen jogszerű alternatív magyarázat, amely szerint a fürdőszobai áruk területén a nagykereskedők kifejezetten megkövetelték az árlisták bizonyos időpontokban történő benyújtását, annak érdekében, hogy közzétehessék a katalógusaikat. Ezenkívül az 1997. október 15-i találkozót illetően a Törvényszék a megtámadott ítélet 194. pontjában túllépte az EUMSZ 263. cikkben szabályozott jogszerűségi felülvizsgálat kereteit, amikor olyan indokokra támaszkodott, amelyek a Bizottság kifogásközlésében nem szerepeltek.

31 Az 1998. évet illetően a Törvényszék által a megtámadott ítélet 197. és azt követő pontjaiban tett, a fellebbezőnek a kartelljog megsértésében való állítólagos részvételével kapcsolatos észrevételek szintén téves jogalkalmazáson alapulnak, mivel ellentmondóak. A Törvényszék ugyanis az ítélet 197–202. pontjában megjegyezte, hogy a Bizottság nem szolgált bizonyítékkal arra, hogy a fellebbező az 1998. év során a versenyjoggal ellentétes megbeszéléseken vett volna részt. Különösen, a Masco tanúvallomása nem tette lehetővé az ilyen részvétel bizonyítását. A fellebbező szerint logikátlan, hogy a Törvényszék ezt követően, ugyanezen ítélet 203. pontjában a Masco ugyanezen tanúvallomására támaszkodik annak bizonyítása érdekében, hogy a fellebbező az 1998. év során nem határolódott el a jogellenes magatartásoktól. Másfelől sem e tanúvallomás, sem pedig a szóban forgó 203. pontban említett egyéb valószínűsítő körülmények nem teszik lehetővé annak bizonyítását, hogy a fellebbező nem határolódott el. A Törvényszék tehát figyelmen kívül hagyta az ítélkezési gyakorlatban kialakított azon jogelveket is, amelyek szerint a valószínűsítő körülmények csoportja csak akkor lehet elegendő valamely találkozó versenyjoggal ellentétes jellegének bizonyításához, ha az kimutatja a találkozók

rendszerességét és azok versenyellenes tartalmát, valamint ha ezt alátámasztja valamely vállalkozás olyan nyilatkozata, amely jelentős bizonyító erővel rendelkezik. A jelen ügyben a fellebbező szerint e két feltétel egyike sem teljesül.

32 Ami az 1999. évet illeti, téves jogalkalmazáson alapulnak a Törvényszék által a megtámadott ítélet 208. pontjában levont azon következtetések, amelyek szerint a Bizottság által szolgáltatott bizonyíték, vagyis az ASI 1999. szeptember 6-i találkozójáról szóló, az Ideal Standard által készített kézírásos jegyzőkönyv a jogilag megkövetelt módon bizonyítja, hogy a fellebbező jogellenes megbeszélésekben vett részt. Ugyanis az olyan vállalkozás tanúvallomása, amely a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján a bírság csökkentését kérte, nem képezhet elegendő bizonyítékot a jogsértés fennállására, amennyiben annak pontosságát az eljárás alá vont több más vállalkozás is vitatja.

33 A 2000. évet illetően a Törvényszék az ASI 2000. október 12-i és 13-i találkozójáról készült beszámolóra támaszkodva a megtámadott ítélet 214. pontjában úgy ítélte meg, hogy annak ellenére, hogy nincsenek közvetlen bizonyítékok arra, hogy a fellebbező ebben az évben részt vett a versenyellenes cselekményekben, „meg kell állapítani, hogy az 1999-ben tartott jogellenes megbeszélések hatásai a 2000. év során érvényesültek”. Márpedig e beszámoló, amelyet a Törvényszék végeredményben tévesen értelmezett, e tekintetben nem képez elegendő bizonyítékot.

34 A 2001. évet illetően a Törvényszék a megtámadott ítélet 214–218. pontjában egyedül azzal az indokkal állapította meg a fellebbező jogellenes megbeszélésekben való részvételét, hogy a 2000. év során állítólag lezajlott jogellenes megbeszélések továbbra is kifejtették hatásaikat. Az észrevételeinek indokolása érdekében a Törvényszék arra szorítkozott, hogy utaljon a vitatott határozat (652)–(658) preambulumbekezdésére, anélkül, hogy megmagyarázta volna, hogy az általa hivatkozott észrevételek mennyiben meggyőzőek.

35 A 2002. és a 2003. évet illetően a Törvényszék nem vette figyelembe a fellebbező állításait.

36 Végül a 2004. évet illetően a Törvényszék által a megtámadott ítélet 228. pontjában tett észrevételek ellentmondóak és téves jogalkalmazáson alapulnak. A Törvényszék ugyanis e pontban úgy ítélte meg, hogy a fellebbező, amely nem vett részt az ASI 2004. január 22-i találkozóján, az e találkozóról készített beszámoló révén tájékoztatást kapott a versenytársai által e találkozó során hozott döntésekről, míg a megtámadott ítélet 212. pontjában a Törvényszék megállapította: az, hogy az ASI találkozóiról készített jegyzőkönyveket főszabály szerint e szövetség valamennyi tagjának meg kellett küldeni, önmagában nem teszi lehetővé annak bizonyítását, hogy a fellebbező e találkozókról ténylegesen tudomást szerzett.

37 A Bizottság az első jogalap elutasítását kéri.

A Bíróság álláspontja

38 Első jogalapjában a fellebbező az 1994. október 12. és 2004. november 9. között Ausztriában állítólag elkövetett jogsértéseket illetően a Törvényszék által tett megállapítások különböző hibáira hivatkozik.

39 Először is, a fellebbező által az 1994. évre vonatkozóan előadott érveket illetően meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a fellebbező arra szorítkozik, hogy megismételje az elsőfokú eljárásban a Törvényszék előtt előadott érvelést. Az 1996. április 23-i találkozóval kapcsolatos érveket illetően ugyanez a helyzet.

40 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a fellebbezésben pontosan meg kell jelölni a hatályon kívül helyezni kért ítélet kifogásolt részeit, valamint a kérelmet konkrétan alátámasztó jogi érveket. Nem felel meg ennek a követelménynek az a fellebbezés, amely csupán a Törvényszék előtt már hivatkozott jogalapokat és érveket ismételi meg, és nem tartalmaz arra irányuló

okfejtést, amely kifejezetten meghatározná, milyen jogi hibában szenved a megtámadott ítélet. Az ilyen fellebbezés ugyanis valójában csak a Törvényszékhez benyújtott kereset újbóli megvizsgálására irányul, ami nem tartozik a Bíróság hatáskörébe (lásd többek között: 2005. június 30-i Eurocermex kontra OHIM ítélet, C-286/04 P, EU:C:2005:422, 49. és 50. pont, valamint 2006. szeptember 12-i Reynolds Tobacco és társai kontra Bizottság ítélet, C-131/03 P, EU:C:2006:541, 49. és 50. pont).

41 Következésképpen a fellebbezőnek az 1994. évre és az 1996. április 23-i találkozóra vonatkozó érveit mint elfogadhatatlanokat el kell utasítani.

42 Másodszor, ami az 1995. november 16. és 1997. október 15. között tartott találkozókra vonatkozóan a fellebbező által előadott, lényegében arra alapított érveket illeti, hogy a megtámadott ítélet nincs megindokolva, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az indokolási kötelezettség nem követeli meg, hogy a Törvényszék olyan magyarázatot adjon, amely kimerítően és egyenként követi a jogvitában részt vevő felek által előadott összes érvet. Az indokolás tehát lehet közvetett is, amennyiben lehetővé teszi az érdekelt felek számára azon indokok megismerését, amelyek alapján a Törvényszék nem adott helyt az érveiknek, a Bíróság számára pedig azt, hogy felülvizsgálatának gyakorlásához elegendő adat álljon rendelkezésére (lásd többek között: 2009. április 2-i Bouygues és Bouygues Télécom kontra Bizottság ítélet, C-431/07 P, EU:C:2009:223, 42. pont, valamint 2014. május 22-i Armando Álvarez kontra Bizottság ítélet, C-36/12 P, EU:C:2014:349, 31. pont).

43 Márpedig a jelen ügyben a Törvényszék a megtámadott ítélet 180–185. és 192–196. pontjában e különböző találkozókat illetően megvizsgálta és elutasította az Ausztriában elkövetett jogsértésekre vonatkozóan a fellebbező által előadott érveket. A Törvényszék minden egyes találkozó tekintetében utalt a releváns bizonyítékokra, valamint a vitatott határozatra, mielőtt a fellebbező érvelését mint megalapozatlant elutasította volna. A Törvényszék ezáltal megindokolta a megtámadott ítéletet.

44 Következésképpen a fellebbezőnek a jelen ítélet 42. pontjában említett érveit el kell utasítani.

45 Az 1997. október 15-i találkozót illetően ezenkívül el kell utasítani a fellebbező azon érvét, amely szerint a Törvényszék olyan indokokra támaszkodott, amelyeket a Bizottság kifogásközlése nem tartalmazott. Meg kell ugyanis állapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 194. pontjában azokra az indokokra támaszkodott, amelyeket a vitatott határozat (295) és (307) preambulumbekezdése fejt ki. Márpedig a fellebbező a Törvényszék előtt nem hivatkozott arra, hogy e határozat és a kifogásközlés között e tekintetben eltérés lenne. Következésképpen az állandó ítélkezési gyakorlat (lásd többek között: 2015. október 22-i AC-Treuhand kontra Bizottság ítélet, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 54. pont) alapján a Bíróság előtti fellebbezés szakaszában ilyen érvre nem lehet hivatkozni.

46 Harmadszor, az 1998. április 30. és június 18. közötti találkozókat illetően meg kell állapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 199. pontjában megállapította, hogy a Bizottság által előterjesztett egyetlen bizonyíték sem támaszthatja alá, hogy a fellebbező részt vett a jogsértésben. Ugyanakkor az ítélet 203. pontjában a Törvényszék egyértelműen kimondta, hogy a fellebbező nyilvános elhatárolódásának hiányában, valamint azért, mert az 1997. október 15-i megállapodás az ezt követő év során továbbra is kifejtette hatásait, a Bizottság megállapíthatta, hogy a fellebbező az 1998. év során nem hagyott fel a jogsértésben való részvételével. A Törvényszék ezáltal nem csupán tiszteletben tartotta az indokolási kötelezettségét, lehetővé téve így a felek számára, hogy az okfejtését vitassák, a Bíróság számára pedig azt, hogy a fellebbezés keretében gyakorolja a felülvizsgálatát, hanem a bizonyításfelvétel során sem követett el semmilyen jogi hibát.

47 Ez utóbbi tekintetében ugyanis hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az esetek nagy részében a versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezését bizonyos egybeesésekből és valószínűsítő körülményekből kell kikövetkeztetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyjogi szabályok megsértésének bizonyítékául

szolgálhatnak. Különösen a több éven át tartó jogsértéseket illetően az a tény, hogy egy meghatározott időszak tekintetében nem terjesztettek elő közvetlen bizonyítékot a társaság e jogsértésben való részvételére, nem képezi akadályát annak, hogy e részvételt ezen időszak vonatkozásában is megállapítsák, amennyiben e megállapítás objektív és egybehangzó valószínűsítő körülményeken alapul (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 17-i Total Marketing Services kontra Bizottság ítélet, C-634/13 P, EU:C:2015:614, 26–28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 A Törvényszék továbbá nem mondott ellent saját magának, és nem sértette meg az indokolási kötelezettségét sem, amikor úgy ítélte meg, hogy jóllehet a Masco nyilatkozata önmagában nem tette lehetővé annak bizonyítását, hogy a fellebbező az 1998. év során részt vett az információcserékben, e nyilatkozat az egybehangzó valószínűsítő körülményeknek a megtámadott ítélet 203. pontjában említett együttese keretében egyéb elemek mellett jogosan figyelembe vehető volt annak bizonyítása érdekében, hogy a fellebbező az 1998. év vonatkozásában nem hagyott fel a jogellenes magatartásokban való részvételével.

49 Végül a fellebbező érveit mint megalapozatlanokat el kell utasítani annyiban, amennyiben azok a tényállás és a bizonyítékok Törvényszék általi értékelését vonják kétségbe. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében ugyanis a tényállási elemek Törvényszék általi értékelésére fellebbezés keretében főszabály szerint nem terjedhet ki a Bíróság felülvizsgálata. Mint az ugyanis kitűnik az EUMSZ 256. cikkből és az Európai Unió Bírósága alapokmánya 58. cikkének első bekezdéséből, a fellebbezés kizárólag jogkérdésre vonatkozhat. Ezért kizárólag a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel a releváns tények megállapítására és értékelésére, valamint a bizonyítékok értékelésére, feltéve, hogy nem ezen tények és bizonyítékok elferdítéséről van szó (lásd ebben az értelemben: 2003. október 2-i Salzgitter kontra Bizottság ítélet, C-182/99 P, EU:C:2003:526, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

50 Negyedszer, az 1999. év során lezajlott találkozókat illetően meg kell állapítani, hogy – mint az a megtámadott ítélet 206. pontjából kitűnik – a Bizottság nem egyszerűen az Ideal Standard engedékenység iránti kérelmére, hanem az 1999. szeptember 6-i találkozóról szóló olyan kézírásos beszámolóra támaszkodott, amelyet a jogsértő találkozóval azonos napon készített az Ideal Standard egyik képviselője. A fellebbező állításával ellentétben az ilyen bizonyíték, amely nem abból az időből származik, amikor e társaság a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján előterjesztette az engedékenység iránti kérelmét, hanem a tényállás megvalósulásával egyidejű, mint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 207. pontjában kifejtette, nem igényel további egybehangzó bizonyítékokat. Az említett érvet tehát mint megalapozatlant el kell utasítani.

51 Ötödször, az ASI 2000. október 12-i és 13-i találkozóját illetően meg kell állapítani, hogy a fellebbező érvei a megtámadott ítélet 214. pontjának téves olvasatán alapulnak. A fellebbező állításával ellentétben ugyanis a Törvényszék nem az e találkozóról készített beszámolóra támaszkodott annak megállapítása érdekében, hogy az 1999. év során lezajlott jogellenes megbeszélések hatásai a 2000. év során érvényesültek. Ezenkívül ezek az érvek lényegében a bizonyítékok Törvényszék általi értékelését próbálják kétségbe vonni, anélkül azonban, hogy bizonyítanák azok elferdítését. Következésképpen ezek az érvek a jelen ítélet 49. pontjában ismertetett ítélkezési gyakorlatra tekintettel elfogadhatatlanok.

52 Hatodszor, a 2001. évet illetően a fellebbező érve szintén a megtámadott ítélet téves olvasatán alapul, következésképpen azt el kell utasítani. Ezen ítélet 215–218. pontjából ugyanis világosan kitűnik, hogy a Törvényszék a fellebbezőnek a 2001-ben tartott jogellenes megbeszéléseken való részvételét nem azzal az indokkal állapította meg, hogy a 2000. év során tartott e megbeszélések az ezt követő évben továbbra is kifejtették hatásaikat. Az ítélet 215–217. pontjában ugyanis a Törvényszék arra támaszkodott, hogy e társaság a 2001. évben több olyan találkozón is részt vett, amelyek során a résztvevők megállapodtak az ártáblázatok nagykereskedők részére történő megküldésének időpontjáról és az áremelések időpontjáról, valamint e találkozóknak a 2000. és a 2001. év során tartott egyéb olyan

találkozókkal történő egyeztetéséről, amelyeken az említett társaság ugyan nem vett részt, viszont amelyek során az ASI tagjai 2002. január 1-jétől irányadó, számszerűen meghatározott áremeléseket emlegettek.

53 Hetedszer, ami a fellebbező arra alapított érveit illeti, hogy a megtámadott ítélet indokolása hiányos, amennyiben a Törvényszék a 2002. és a 2003. évet illetően nem vette figyelembe a fellebbező állításait, elegendő megállapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 219–226. pontjában minden egyes releváns találkozó vonatkozásában utalt a releváns bizonyítékokra, valamint a vitatott határozatra, mielőtt a fellebbező érvelését mint megalapozatlant elutasította volna. A jelen ítélet 42. pontjában ismertetett ítélkezési gyakorlatra tekintettel a Törvényszék nem volt köteles válaszolni a fellebbező valamennyi állítására. Következésképpen a fellebbező említett érveit el kell utasítani.

54 Végül a fellebbező által a 2004. január 22-i találkozóval kapcsolatban előadott érveket illetően meg kell állapítani, hogy a fellebbező a bizonyítékok Törvényszék általi értékelését próbálja kétségbe vonni, anélkül azonban, hogy hivatkozna azok elferdítésére. Következésképpen ezek az érvek a jelen ítélet 49. pontjában ismertetett ítélkezési gyakorlatra tekintettel elfogadhatatlanok.

55 Az eddigiekre tekintettel az első jogalapot mint részben elfogadhatatlant és részben megalapozatlant el kell utasítani.

Az egységes és folyamatos jogsértés fennállására vonatkozó második jogalapról

A felek érvei

56 Második jogalapjában a fellebbező először is azt állítja, hogy az egységes, összetett és folyamatos jogsértés fogalma önmagában összeegyeztethetetlen az EUMSZ 101. cikkel és az EGT-Megállapodás 53. cikkével, vagyis nem lehet alkalmazni. E fogalomnak ugyanis az uniós jogban nincs semmilyen jogi alapja. A fellebbező ezenkívül azt állítja, hogy a megtámadott ítéletnek hiányos az indokolása, amennyiben a Törvényszék nem válaszolt az ezzel kapcsolatos érveire.

57 Másodszor, a fellebbező másodlagosan úgy véli, hogy az egységes jogsértés elismerésének feltételei a jelen ügyben nem teljesültek, mivel a Bizottság nem határozta meg az érintett piacot, továbbá nem nyert bizonyítást a különböző kifogásolt cselekmények közötti, egymást kiegészítő viszony.

58 Harmadszor, a fellebbező úgy véli, hogy mindazonáltal amiatt, hogy a Törvényszék a 2013. szeptember 16-i Wabco Europe és társai kontra Bizottság ítéletben (T-380/10, EU:T:2013:449) és a 2013. szeptember 16-i Keramag Keramische Werke és társai kontra Bizottság ítéletben (T-379/10 és T-381/10, nem tették közzé, EU:T:2013:457), valamint a 2013. szeptember 16-i Duravit és társai kontra Bizottság ítéletben (T-364/10, nem tették közzé, EU:T:2013:477) bizonyos tagállamok vonatkozásában részben megsemmisítette a vitatott határozatot, valamint amiatt, hogy bizonyos vállalkozások nem feltétlenül tudtak az egész jogsértésről, nem állhatott fenn az e határozatban meghatározott átfogó jogsértés.

59 A Bizottság szerint a második jogalapot el kell utasítani.

A Bíróság álláspontja

60 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének megsértése nemcsak elszigetelt cselekmény eredménye lehet, hanem cselekmények sorozata, vagy akár folyamatos magatartás eredménye is, miközben a cselekmények sorozata vagy a folyamatos magatartás egyes elemei önmagukban is a fenti rendelkezés megsértésének minősülhetnek. Így amennyiben a különböző cselekmények – azonos, a belső piacon fennálló versenyt torzító tárgyuk alapján – „átfogó terv”

keretébe illeszkednek, a Bizottság az e cselekmények miatti felelősséget jogszerűen tudhatja be az összességében figyelembe vett jogsértésben való részvétel alapján (lásd ebben az értelemben: 2015. június 24-i Fresh Del Monte Produce kontra Bizottság és Bizottság kontra Fresh Del Monte Produce ítélet, C-293/13 P és C-294/13 P, EU:C:2015:416, 156. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Az a vállalkozás, amely ilyen egységes és összetett jogsértésben a saját magatartása révén vett részt, amely magatartás az EK 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett versenyellenes célú megállapodás vagy összehangolt magatartás fogalmába tartozik, és amely a jogsértés egészének megvalósításához való hozzájárulásra irányul, az említett jogsértésben való részvételének teljes időszakát illetően felelősségre vonható azon magatartásokért is, amelyeket ugyanezen jogsértés keretében más vállalkozások tanúsítottak. Ez a helyzet áll fenn akkor, ha bizonyított az, hogy az említett vállalkozás saját magatartásával hozzá kívánt járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célokhoz, és tudomása volt a más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított jogsértő magatartásokról, illetve e magatartásokat észszerűen előre láthatta, és kész volt azok kockázatát elfogadni (lásd ebben az értelemben: 2015. június 24-i Fresh Del Monte Produce kontra Bizottság és Bizottság kontra Fresh Del Monte Produce ítélet, C-293/13 P és C-294/13 P, EU:C:2015:416, 157. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

62 Így lehetséges, hogy valamely vállalkozás közvetlenül részt vett az egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartások összességében, amely esetben a Bizottság jogosult megállapítani az összes magatartásért, és ennélfogva az e jogsértés egészéért fennálló felelősségét. Az is megtörténhet, hogy valamely vállalkozás csupán az egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartások egy részében vett közvetlenül részt, ám tudomása volt a kartell többi résztvevője által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított többi jogsértő magatartásról, illetve e magatartásokat észszerűen előre láthatta, és kész volt azok kockázatát elfogadni. Ilyen esetben a Bizottság jogosult arra, hogy az ilyen jogsértést képező versenyellenes magatartások összességéért és következésképpen a jogsértés egészéért fennálló felelősséget is betudja e vállalkozásnak (lásd: 2015. június 24-i Fresh Del Monte Produce kontra Bizottság és Bizottság kontra Fresh Del Monte Produce ítélet, C-293/13 P és C-294/13 P, EU:C:2015:416, 158. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

63 Másfelől ahhoz, hogy különböző cselekményeket egységes és folyamatos jogsértésnek lehessen minősíteni, azt kell megvizsgálni, hogy e cselekmények kiegészítik-e egymást abban az értelemben, hogy mindegyiknek a rendes verseny egy vagy több következményével való szembenézés volt a célja, és a kölcsönhatás révén hozzájárultak a gazdasági szereplők által – az egységes célra irányuló átfogó terv keretében – kívánt versenyellenes hatás egészének megvalósításához. Ezzel szemben az egységes cél fogalmával kapcsolatos feltétel magában foglalja, hogy meg kell vizsgálni, hogy nincsenek-e a jogsértés részét képező különböző magatartásokat meghatározó olyan elemek, amelyek arra utalhatnak, hogy a többi résztvevő vállalkozás által ténylegesen végrehajtott magatartások nem ugyanazon versenyellenes célra vagy hatásra irányulnak, következésképpen pedig nem illeszkednek „átfogó terv” keretébe az azonos, a belső piacon fennálló versenyt torzító céljuk alapján (lásd ebben az értelemben: 2013. december 19-i Siemens és társai kontra Bizottság ítélet, C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:866, 247. és 248. pont).

64 Továbbá a Bíróság ítélkezési gyakorlatából nem lehet arra következtetni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése kizárólag azokra a vállalkozásokra vonatkozik, amelyek a versenykorlátozásokkal érintett piacon vagy feljebb, illetve lejjebb lévő piacokon vagy az említett piac szomszédos piacain tevékenykednek, vagy pedig azokra a vállalkozásokra, amelyek valamely megállapodás vagy összehangolt magatartás értelmében egy adott piacon korlátozzák magatartásuk önállóságát. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából ugyanis az következik, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a szövege általánosan hivatkozik valamennyi olyan megállapodásra és összehangolt magatartásra, amely horizontális vagy vertikális viszonyokban torzítja a versenyt a belső piacon, függetlenül attól a piactól, amelyen a felek tevékenykednek, valamint attól a ténytől, hogy a szóban forgó megállapodások

rendelkezései kizárólag az egyik fél kereskedelmi magatartását érintik (lásd ebben az értelemben: 2015. október 22-i AC-Treuhand kontra Bizottság ítélet, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 34. és 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

65 Tekintettel erre az ítélkezési gyakorlatra, először is el kell utasítani a fellebbező azon érveit, amelyek szerint az egységes, összetett és folyamatos jogsértés jogi fogalma összeegyeztethetetlen az EUMSZ 101. cikkel és az EGT-Megállapodás 53. cikkével.

66 Másodszor, meg kell állapítani, hogy a fellebbező állításával ellentétben a Törvényszék azáltal, hogy a megtámadott ítélet 32–34., 41., 42. és 46–48. pontjában felidézte ezt az ítélkezési gyakorlatot, a jogilag megkövetelt módon megindokolta az ítéletet.

67 Harmadszor, ami a fellebbező azon érvét illeti, amely szerint az egységes jogsértés elismerésének feltételei a jelen ügyben nem teljesülnek, mivel a Bizottság nem határozta meg az érintett piacot, meg kell állapítani, mint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 54. pontjában helyesen kiemelte, és mint azt a fellebbező is elismeri, hogy az a körülmény, hogy a jogsértéssel lefedett termékpiacok és földrajzi piacok elkülönülnek egymástól, semmiképp nem zárja ki az egységes jogsértés megállapítását. Következésképpen ez az érv mindenképpen hatástalan.

68 Negyedszer, a Törvényszék a megtámadott ítélet 63–71. pontjában nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság a jelen ügyben jogosan következtetett olyan egységes cél fennállására, amely alátámasztja az egységes jogsértést. A megtámadott ítélet 66., 69. és 71. pontjában tett ténybeli megállapítások alapján ugyanis a Törvényszék a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a különböző kifogásolt magatartásoknak ugyanaz volt a céljuk, vagyis az, hogy a fürdőszobai szerelvények és felszerelések valamennyi gyártója vonatkozásában összehangolja a nagykereskedőkkel szembeni magatartásukat. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a fellebbező állításával ellentétben a közös cél fogalmát – mint az kitűnik az említett 66., 69. és 71. pontból – a Törvényszék nem a jogsértés által érintett piacokon bekövetkező versenytorzulásra való általános utalással határozta meg, hanem olyan különböző objektív elemekre utalt, mint például a nagykereskedők által a forgalmazási láncban játszott központi szerep, e lánc jellemzői, a koordinációs szervek és többtermékes szövetségek létezése, az összejátszásra irányuló megállapodások végrehajtásának hasonlósága, valamint az érintett magatartások közötti anyagi, földrajzi és időbeli átfedések.

69 E feltételek mellett anélkül, hogy bizonyítani kellene, hogy a kifogásolt magatartások között egymást kiegészítő kapcsolat áll fenn, mivel az egységes és folyamatos jogsértés betudható a nem versenytárs vállalkozásoknak, és nem igényli az érintett piacok szisztematikus meghatározását, továbbá figyelembe véve, hogy a fellebbező egyrészt felelős a kifogásolt jogsértésben való közvetlen részvételéért, másrészt pedig felelős az e jogsértésben való közvetett résztvételéért, amennyiben tudomása volt a szóban forgó kartell egyéb résztvevői által ugyanazon célok megvalósítása érdekében tervezett vagy végrehajtott valamennyi magatartásról, továbbá mert észszerűen előreláthatta azokat, és hajlandó volt vállalni azok kockázatát, a Törvényszékkel szemben nem kifogásolható, hogy úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem követett el semmilyen hibát, amikor a jelen ügyben egységes és folyamatos jogsértés fennállását állapította meg.

70 Végül, ami a vitatott határozatnak a jelen ügy tárgyát képezővel megegyező jogsértésre vonatkozóan a Törvényszék által hozott ítéletekben kimondott részleges megsemmisítéseivel kapcsolatos érvelést illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a különböző nemzeti piacokkal kapcsolatos bizonyítékok értékelése kizárólag a Törvényszék hatáskörébe tartozik. Amennyiben ez az érvelés az egységes, összetett és folyamatos jogsértés fennállását próbálja kétségbe vonni, hangsúlyozni kell: az, hogy a Törvényszék adott időszakok vonatkozásában bizonyos földrajzi piacokon az érintett vállalkozások némelyikével szemben kifogásolt jogsértésben való részvételt illetően megsemmisítette a vitatott határozatot, nem elegendő a termékek három alcsoportját és az érintett hat tagállamot lefedő átfogó terv és a versenyt torzító azonos cél fennállásával kapcsolatban a Törvényszék által tett megállapítás

megkérdőjelezéséhez. Adott esetben az ilyen részleges megsemmisítések csak az egyes érintett vállalkozásokkal szemben kiszabott bírság csökkentését eredményezhetik, amennyiben az érintett földrajzi piacokat az e vállalkozásokkal szemben kiszabott bírság kiszámítása során figyelembe vették.

71 Következésképpen a második jogalapot mint részben megalapozatlant és részben elfogadhatatlant el kell utasítani.

A korlátlan felülvizsgálati jogkörre és a bírság arányosságára vonatkozó harmadik és a negyedik jogalapról

A felek érvei

72 Harmadik jogalapjában a fellebbező azt állítja, hogy a jogbiztonsággal összefüggő okokból és a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítása érdekében a Törvényszék és a Bíróság minden olyan ügyben, amelyet a bírságok és a kényszerítő bírságok Bizottság általi meghatározásával kapcsolatban indítanak előttük, köteles ténylegesen gyakorolni az 1/2003 rendelet 31. cikkében az uniós jogalkotó által részére biztosított korlátlan felülvizsgálati jogkört, különösen olyan környezetben, amelyben semmilyen jogi norma nem rendelkezik a szankciók harmonizálásáról, és amelyben a Bizottság az 1998–2006. években három különböző módszert alkalmazott a bírságok kiszámítására.

73 Márpedig a megtámadott ítéletben a Törvényszék a fellebbező kérelmeivel ellentétben kizárólag a bírság összegének meghatározása tekintetében gyakorolt jogszerűségi felülvizsgálatot.

74 Másfelől a fellebbező úgy véli, hogy a Törvényszéknek a jelen ügyben csökkentenie kellett volna a bírság összegét, figyelembe véve azon jogsértés súlyosságát, amely csak korlátozott számú, többségükben kicsi tagállamot érint. E tekintetben nem érthető, hogy a Bizottság a jelen ügyben kifogásolt cselekményeket milyen okból szankcionálta súlyosabban, mint az ugyanilyen jellegű, az Európai Gazdasági Térség egész területét lefedő kartelleket.

75 A fellebbező ezenkívül azt kifogásolja, hogy nem részesítették őt bírságcsökkentésben a közigazgatási eljárás túlzott időtartama folytán, amely összesen majdnem hat évig tartott.

76 Negyedik jogalapjában a fellebbező azt állítja, hogy a megtámadott ítélet megsérti az arányosság elvét, amelyről az Európai Unió Alapjogi Chartája 49. cikkének (3) bekezdése rendelkezik, amelyből kitűnik, hogy a szankciónak tükröznie kell a jogsértés súlyosságát. E tekintetben a fellebbező úgy véli, hogy e súlyosság meghatározása érdekében a Törvényszék köteles figyelembe venni a szóban forgó jogsértés piacra gyakorolt hatásait, valamint az érintett piacokon elért forgalmat, amit nem tett meg.

77 A Törvényszéknek arról is meg kellett volna győződnie, hogy a vitatott határozatban kiszabott bírság összege abszolút értékben arányos-e, ami a fellebbező szerint nem így van, amennyiben a megállapodás által lefedett, hozzávetőleg 3,88 millió euró mértékű forgalomhoz képest 6,08 millió euró összegű bírságot szabtak ki.

78 Következésképpen a fellebbező azt kéri a Bíróságtól, hogy orvosolja a Törvényszék jogellenes mulasztásait, és maga csökkentse a kiszabott bírság összegét.

79 A Bizottság a harmadik és a negyedik jogalap elutasítását kéri.

A Bíróság álláspontja

80 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 263. cikkben bevezetett jogszerűségi vizsgálat magában foglalja, hogy az uniós bíróság a fellebbező által hivatkozott érvek alapján mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból felülvizsgálja a megtámadott határozatot, és jogosult a bizonyítékokat értékelni, az említett határozatot megsemmisíteni és a bírságok összegét megváltoztatni (lásd: 2014. július 10-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

81 A jogszerűség vizsgálatát kiegészíti az EUMSZ 261. cikknek megfelelően az 1/2003 rendelet 31. cikke alapján az uniós bíróságnak biztosított korlátlan felülvizsgálati jogkör. E jogkör feljogosítja a bíróságot arra, hogy a szankció jogszerűségének egyszerű felülvizsgálatán túl a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesítse, és következésképpen a kiszabott bírságot vagy kényszerítő bírságot törölje, csökkentse vagy növelje (lásd: 2011. december 8-i Chalkor kontra Bizottság ítélet, C-386/10 P, EBHT, EU:C:2011:815, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

82 Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke értelmében vett korlátlan felülvizsgálat követelményeinek a bírság tekintetében történő teljesítéséhez az uniós bíróság az EUMSZ 261. cikkben és az EUMSZ 263. cikkben foglalt hatásköreinek gyakorlása során köteles megvizsgálni minden, annak bizonyítására irányuló jogi, illetve ténybeli kifogást, hogy a bírság összege nem felel meg a jogsértés súlyának és időtartamának (lásd: 2014. december 18-i Bizottság kontra Parker Hannifin Manufacturing és Parker-Hannifin ítélet, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

83 Márpedig e korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása ugyanakkor nem egyezik meg a hivatalból való felülvizsgálattal, az eljárás pedig kontradiktórius. Főszabály szerint a felperesnek kell felhoznia a megtámadott határozattal szembeni jogalapokat, és neki kell bizonyítékokat előterjesztenie e jogalapok alátámasztása érdekében (lásd: 2014. december 18-i Bizottság kontra Parker Hannifin Manufacturing és Parker-Hannifin ítélet, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 76. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

84 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az egész megtámadott határozat hivatalból való felülvizsgálatának hiánya nem sérti a hatékony bírói jogvédelem elvét. Ezen elv tiszteletben tartásához ugyanis nem nélkülözhetetlen az, hogy a Törvényszék – amely ugyan köteles megválaszolni a felhozott jogalapokat, és mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból felülvizsgálatot gyakorolni – köteles legyen hivatalból újból megvizsgálni az ügy összes iratát (lásd: 2011. december 8-i Chalkor kontra Bizottság ítélet, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 66. pont).

85 Másfelől a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében kizárólag a Törvényszék jogosult felülvizsgálni azt, hogy a Bizottság adott ügyben hogyan értékelte a jogsértő magatartások súlyosságát. A fellebbezés keretében a Bíróság felülvizsgálatának tárgya egyrészt az, hogy a Törvényszék jogilag mennyire megalapozottan vette figyelembe a meghatározott magatartás súlyosságának az EUMSZ 101. cikk és az 1/2003 rendelet 23. cikke keretében történő értékelésének összes alapvető elemét, másrészt annak vizsgálata, hogy a Törvényszék a jogilag megkövetelt módon megválaszolta-e a bírság összegének csökkentése iránti kérelem alátámasztása érdekében előadott összes érvet. Az uniós versenyjog megsértéseinek súlyosságát számos elemre tekintettel, így többek között a következők alapján kell bizonyítani: a bírságok elrettentő ereje, az ügy különleges körülményei és annak háttere, ideértve az egyes vállalkozások magatartását, a kartell létrehozásában játszott szerepüket, az abból származó előnyüket, a méretüket és az érintett termékek értékét, valamint az, hogy az ilyen típusú jogsértések milyen kockázatot jelentenek az Unió céljaira (lásd ebben az értelemben: 2013. július 11-i Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, C-444/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:464, 95., 99. és 100. pont).

86 Ezenkívül a Bíróságnak nem feladata, amikor a fellebbezés keretében jogkérdésekről határoz, hogy méltányossági okból saját értékelésével helyettesítse a Törvényszék értékelését, amely korlátlan felülvizsgálati jogkörében dönt a vállalkozásokkal szemben az uniós jog megsértése miatt kiszabott bírságok összegéről. Így a bírság összegének nem megfelelő szintje folytán csak akkor lehetne megállapítani, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, ha a Bíróság úgy ítélné meg, hogy a szankció mértéke nem csupán nem megfelelő, hanem oly mértékben eltúlzott, hogy már aránytalan (lásd többek között: 2013. május 30-i Quinn Barlo és társai kontra Bizottság ítélet, C-70/12 P, nem tették közzé, EU:C:2013:351, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

87 A harmadik és a negyedik jogalapot ezen ítélkezési gyakorlat alapján kell megvizsgálni.

88 Márpedig az említett ítélkezési gyakorlatból világosan kitűnik, hogy először is, a korlátlan felülvizsgálati jogkör kizárólag a kiszabott szankcióra vonatkozik, nem az egész megtámadott határozatra; másodszor, hogy sem a korlátlan felülvizsgálati jogkör, sem pedig a jogszerűség felülvizsgálata nem egyenlő a hivatalbóli felülvizsgálattal, ezért pedig azok nem követelik meg, hogy a Törvényszék hivatalból vizsgálja meg újra az ügy összes iratát, függetlenül a felperes által felhozott kifogásoktól.

89 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 335. pontjától kezdve tényleges felülvizsgálatot gyakorolt a bírság összege felett, továbbá válaszolt a fellebbező különböző érveire, az ítélet 397–402. pontjában pedig elbírálta a bírság összegének csökkentésére irányuló kérelmeket, vagyis a fellebbező állításával ellentétben nem szorítkozott ezen összeg jogszerűségének felülvizsgálatára. E tekintetben a Törvényszék az ítélet 384. pontjában különösen megállapította, hogy a „jogsértés súlyossága” és a „kiegészítő összeg” címén alkalmazott 15%-os együttható a jogsértés különös súlyosságára tekintettel minimális volt, majd ugyanezen ítélet 397–401. pontjában úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú eljárás felperesei által előadott egyetlen elem sem indokolja a bírság összegének csökkentését.

90 Konkrétabban, a kifogásolt jogsértés súlyosságának vizsgálatát illetően meg kell állapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 381. pontjában emlékeztetett többek között a 2006. évi iránymutatás 23. pontjára, amely akként rendelkezik, hogy „[a]z árak rögzítéséről, a piac felosztásáról és a termelés korlátozásáról szóló – általában titkos – horizontális megállapodások természetüknél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé számítanak. A versenypolitika elvei jegyében szigorú bírságokat kell ellenük alkalmazni. Ezért az ilyen jellegű jogsértések esetén az eladások arányát általában a legmagasabb szinten állapítják meg”. A Törvényszék az ítélet 383. pontjában ismertette a Bizottság által a vitatott határozat (1211) preambulumbekezdésében kifejtett indokolást, amely szerint a horizontális árösszehangolás magánál a természeténél fogva az egyik legártalmasabb versenykorlátozás, továbbá hogy a jogsértés hat tagállamot lefedő és a termékek három alcsoportját érintő egységes, folyamatos és összetett jogsértés volt, mielőtt megállapította volna ugyanezen ítélet 384. pontjában a szóban forgó jogsértés különös súlyosságát, amely 15%-os súlyossági együttható alkalmazását indokolta, a megtámadott ítélet 385. pontjában pedig azt, hogy a fellebbező részt vett a „vállalkozások azon központi csoportjában”, amely a megállapított jogsértést végrehajtotta.

91 Így azáltal, hogy figyelembe vette a kifogásolt jogsértés súlyosságának mérlegelése szempontjából releváns valamennyi paramétert, a horizontális árösszehangolás és a fellebbező abban való részvétele pedig egyébként is bizonyított, továbbá azáltal, hogy válaszolt a fellebbező ezzel kapcsolatos érveire, a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, és eleget tett a vitatott határozat tényleges bírósági felülvizsgálatára irányuló kötelezettségének.

92 A közigazgatási eljárás túlzott időtartamának értékelését illetően emlékeztetni kell arra, hogy jóllehet az észszerű időn belüli határozathozatal Bizottság általi tiszteletben tartásával kapcsolatos elv megsértése indokolhatja az EUMSZ 101. cikken és az EUMSZ 102. cikken alapuló közigazgatási eljárás során hozott határozat megsemmisítését akkor, ha az érintett vállalkozás védelemhez való jogának megsértésével is jár, az észszerű időn belüli határozathozatal tiszteletben tartásával kapcsolatos elv ilyen megsértése – még ha azt bizonyítottnak is feltételezzük – nem eredményezheti a kiszabott bírság

összegének csökkentését (lásd többek között: 2016. június 9-i CEPSA kontra Bizottság ítélet, C-608/13 P, EU:C:2016:414, 61. pont és 2016. június 9-i PROAS kontra Bizottság ítélet, C-616/13 P, EU:C:2016:415, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig a jelen ügyben – mint az a jelen ítélet 75. pontjából is kitűnik – nem vitatott, hogy a fellebbező a közigazgatási eljárás túlzott időtartamának a Törvényszék általi téves értékelésére vonatkozó érvével kizárólag azt kívánja elérni, hogy a vele szemben kiszabott bírságot csökkentsék.

93 Következésképpen ezt az érvet a megalapozottságára tekintet nélkül mint hatástalant el kell utasítani.

94 Végül maga a kiszabott bírság összegének arányosságát illetően a fellebbező nem ad elő semmilyen érvet, amely bizonyíthatná, hogy az alkalmazott szankció szintje aránytalan vagy túlzott. E tekintetben el kell utasítani azt az érvet, amely szerint egy 6,08 millió euró összegű bírság a kartellel érintett, 3,88 millió euró összegű forgalomhoz képest aránytalan. Nem vitatott ugyanis, hogy a jelen ügyben a Villeroy & Bochkal és a leányvállalataival szemben kiszabott bírság végleges összegét az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésével összhangban csökkentették oly módon, hogy az ne haladja meg a fellebbező által az előző üzleti év során elért teljes forgalom 10%-át. Márpedig e korlát már biztosítja, hogy e bírság szintje ne legyen aránytalan a vállalkozás méretéhez képest, amelyet a teljes forgalma alapján kell meghatározni (lásd ebben az értelemben: 2005. június 28-i Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 280–282. pont).

95 Következésképpen a harmadik és a negyedik jogalapot részben mint elfogadhatatlanokat, részben mint megalapozatlanokat el kell utasítani.

96 Mivel a fellebbező által felhozott jogalapok egyikének sem lehet helyt adni, a fellebbezést teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

97 A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése alapján, ha a fellebbezés megalapozatlan, a Bíróság határoz a költségekről. Ugyanezen szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése értelmében – amely a 184. cikk (1) bekezdése szerint a fellebbezési eljárásban is alkalmazandó – a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A fellebbezőt, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság a fellebbezést elutasítja.

2) A Bíróság a Villeroy & Boch Austria GmbH-t kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások